

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 4, s. 167/1727; nr. 14, s. 378/534; nr. 85, s. 193/445; BA, İbnülemin-Saray, nr. 166, 314, 463, 937, 1597, 2408, 2754, 3284; BA, KK, nr. 67, vr. 348^b, nr. 7175, s. 1-18; nr. 7176, vr. 5^a, 18^b, 36^b; nr. 7178; BA, MAD, nr. 3090, 6300, 7450, 10640, 19641; BA, Cevdet-Saray, nr. 2149; BA, TD, nr. 325, s. 11, 23, 26; Nizâmülmülk, *Siyâsetnâme* (trc. M. Altay Köymen), Ankara 1982, s. 163; Neşri, *Cihannümâ* (Unat), I, 185; Arifi Fethullah Çelebi, *Süleyman-nâme*, TSMK, Hazine, nr. 1517, vr. 576^a; Lokman b. Seyyid Hüseyin, *Hünernâme*, TSMK, Hazine, nr. 1523, I, vr. 89^b, 105^a, 121^a, 182^a; nr. 1524, II, vr. 207^b; Avni Ömer, *Kânûn-ı Os-mânî Mefhûm-ı Defter-i Hâkânî* (nşr. İsmail Hakkı Uzunçarşılı), *TTK Belleten*, XV/59 (1951), s. 395; Mustafa Sâfi, *Zübdetü't-tevârîh*, Beyazıt Devlet Ktp., Veliyüddin Efendi, nr. 2449, II, vr. 204^a, 209^a; Hammer (Atâ Bey), XI, 148; Pâkalın, I, 115; Uzunçarşılı, *Medhal*, s. 82, 344; a.mlf., *Kapukulu Ocakları*, I, 162-166, 199-204; a.mlf., *Saray Teşkilâtı*, s. 420-425; Bar-kan, *Kanunlar*, s. 20, 28, 277, 280, 296; İbrahim Kafesoğlu, *Türk Millî Kültürü*, İstanbul 1983, s. 275-276; Ahmet Işık, *Osmanlı Devletinde Avcı Kuşu Yetiştiricilerinin Statüsü* (yüksek lisans tezi, 1986), İÜ Ed.Fak.; Faruk Sümer, "Türklerde Avcılık", *Resimli Tarih Mecmuası*, IV/12, İstanbul 1953, s. 2403-2407; Metin And, "Onaltıncı Yüzyılda Av ve Avcılık", *Hayat Tarih Mecmuası*, II/12, İstanbul 1970, s. 19-22; Halil Ersoylu, "Türk Dünyasının Folklor ve Etnografyasında Süs Unsuru Olarak Kullanılan Bazı Kuşlar", *TDA*, II/8 (1980), s. 83-95.

AHMET IŞIK

AVEMPACE

İbn Bâce adının
Batı dillerinde kullanılan şekli
(bk. İBN BÂCCE).

AVERROES

İbn Rüşd adının
Batı dillerinde kullanılan şekli
(bk. İBN RÜŞD).

AVF b. AFRÂ

(عوف بن عفرأ)

Avf b. Hâris b. Rifâa el-Hazrecî
(ö. 2/624)

Akabe biatlarında bulunan ve
Bedir'de şehid olan Medinelî sahâbî.

Bazan annesi Afrâ'ya, bazan da babası Hâris'e nisbetle anılan Avf, kardeşi Muâz ile birlikte Birinci ve İkinci Akabe biatlarında bulundu. Sadece İkinci Akabe Biatı'nda bulunduğu da rivayet edilmiştir (İbn Sa'd, III, 493).

Bedir Savaşı'nda Mekkeli müşriklerden Rebîa'nın iki oğlu Şeybe ve Utbe ile Utbe'nin oğlu Velîd'in karşısına kardeş-

leri Muâz ve Muavviz ile birlikte çıktı. Utbe, Avf ile kardeşlerinin ensardan olduklarını öğrenince onlarla savaşmayı kabul etmedi. Zaten Hz. Peygamber de ilk savaşçıların Kureys'ten ve kendi amcasının oğullarından olmasını istediğinden Avf ve kardeşlerine dua ederek safılarına dönmelerini emretti. Savaşın kızıştığı bir sırada Avf Hz. Peygamber'e yaklaşarak Allah'ın rızasını kazanmanın yolunu sordu. Savaşta elinden kalkanı düşse bile harbe devam etmenin Allah'ı hoşnut edeceğini öğrenince kalkanını bir yana atıp savaşa girdi. Kardeşi Muavviz ile beraber Ebû Cehil'i bularak ona hücum edip yaraladılar; fakat Ebû Cehil oğlu İkrime'nin de yardımıyla Avf ile kardeşini şehid etti. Hz. Peygamber savaştan sonra Avf ve kardeşinin şehid düştüğü yere gelerek onların, bu ümmetin Firavun'u ve kâfirlerin elebaşısı olan Ebû Cehil'in öldürülmesine katkıda bulduklarını belirtti; onlara dua etti. Şehid düştüğünde otuz beş-kırk yaşlarında bulunan Avf'ın Hz. Ali devrine kadar yaşadığı Belâzürî tarafından rivayet edilmekte ise de bu rivayet doğru değildir. Hz. Ali devrinde vefat eden, kardeşi Muâz b. Hâris'tir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vakîdî, *el-Megâzî*, I, 24, 68, 88-89, 91, 118, 146, 149-150, 162; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 429, 627-628, 708; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 219; II, 17-18; III, 492-493; VIII, 443; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 399-400, 430, 459; Belâzürî, *Ensâb*, I, 239, 243; Taberî, *Târîh* (de Goeje), I, 1212, 1317, 1322; İbn Abdülber, *el-İstâb*, III, 131; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, II, 359-360; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 739; VIII, 26-27.

ASRİ ÇUBUKÇU

AVF b. HÂRİS

(bk. AVF b. AFRÂ).

AVF b. MÂLİK

(عوف بن مالك)

Ebû Abdîrahmân Avf
b. Mâlik b. Ebî Avf el-Eşcaî
(ö. 73/692)

Kahramanlığı ile meşhur sahâbî.

Ebû Abdullah, Ebû Muhammed, Ebû Amr, Ebû Hammâd gibi değişik künyelerle de anılır. Doğum tarihi ve gençlik yılları hakkında bilgi yoktur. Hicretin 6. (627) yılında müslüman oldu. Hayber, Mûte ve Tebük savaşlarına katıldı. Mekte fethinde Eşca' kabilesinin sancağını taşıdı. Hz. Peygamber Medine'de kendisiyle Ebû'd-Derdâ arasında kardeşlik

bağı (muâhât*) kurdu. Zâtüsselâsil Gazvesi kumandanı Amr b. Âs, gazvenin sonucunu Hz. Peygamber'e bildirmek üzere onu haberci olarak gönderdi. Avf, Hz. Ebû Bekir devrinde Medine'den ayrılarak Humus'a yerleşti. Yezîd b. Muâviye kumandasında İstanbul seferine katıldı. Abdülmelik b. Mervân devrinin ilk yıllarına kadar Humus'ta yaşadı ve orada vefat etti.

Avf b. Mâlik'in şakacı bir mizaca sahip olduğu anlaşılmaktadır. Meselâ Tebük Seferi'nde Hz. Peygamber'i küçük deri çadırında ziyarete gidince çadırın önünde oturmuş, Hz. Peygamber'in içeri girmesini söylemesi üzerine, "Bütün vücudumla mı gireyim, yâ Resûlellah?" diye sormuş, o da, "Bütün vücudunla gir" demişti. Bu ziyaret esnasında Resûlullah ona kıyamet yaklaştığı zaman meydana gelecek bazı olayları haber vermiştir (bk. Ebû Dâvûd, "Edeb", 84; İbn Mâce, "Fiten", 25; ayrıca bk. Buhârî, "Cizye", 15).

Avf b. Mâlik'in Hz. Peygamber'den rivayet ettiği hadislerin sayısı altmış yedi olup bir kısmı *Kütüb-i Sitt'e*'de de yer almıştır. Bunlardan otuz yedisini Ahmed b. Hanbelî'nin *el-Müsned*'inde (VI, 22-29) bulunmaktadır. Abdullah b. Selâm'dan da rivayetleri vardır. Kendisinden Ebû Hüreyre, Ebû Eyyüb el-Ensârî, Mikdâm b. Ma'dikerib gibi sahâbiler; Ebû Müslim el-Havlânî, Ebû İdrîs el-Havlânî ve Şa'bî gibi tâbiiler hadis rivayet etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 22-29; Buhârî, "Cizye", 15; İbn Mâce, "Fiten", 25; Ebû Dâvûd, "Edeb", 84; Vakîdî, *el-Megâzî*, II, 768, 773, 801; III, 921, 923; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 131; IV, 280-281; *el-Cerh ve't-ta'dîl*, VII, 12-13; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 312-313; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, II, 487-490; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 43; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 168; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, I, 79.

İSMAIL L. ÇAKAN

AVF b. ÜSÂSE

(bk. MİSTAH b. ÜSÂSE).

AVFİ

Nürüddin Muhammed b. Muhammed
b. Yahyâ el-Avfî el-Hanefî
(ö. 629/1232 [?])

İran edebiyatında ilk şuarâ tezkiresi
olan *Lübâbü'l-elbâb*'ın müellifi.

567-572 (1171-1177) yılları arasında Buhara'da doğdu. Ashaptan Abdurrahman b. Avf'ın soyundan geldiği rivayet edilir. Babası Merv (veya Mâverünnehir)

kadisi, dedesi yine bu bölgenin kadisi ve ünlü bir hadis âlimi, dayısı Şerefüzzamân Meccüddin, Batı Karahanlı Devleti hükümdarlarından Kılıç Tamgaç Han'ın hekimi idi. Avfî ilk tahsilini doğduğu şehirde tamamladıktan sonra bilgisini arttırmak ve yazacağı eserler için malzeme toplamak üzere Mâverâünnehir'i, Horasan'ı ve Hindistan'ın birçok şehrini dolaştı. 1201'de Semerkant'a gitti. Dayısı aracılığıyla Kılıç Tamgaç Han'ın hizmetine girerek veliahdı Kılıcarslan Hâkan Nusretüddin'in münsîi oldu. Semerkant'ta fazla kalmayıp önce Hârizm'e (1203), ardından Nesâ ve Nişâbur'a gitti (1206). Nişâbur'da birçok ilim adamıyla tanışma fırsatını buldu. Daha sonra İsfizar ve Herat'a uğrayıp (1210) oradan 1215 yılına kadar kaldığı Sicistan'a geçti. Sicistan'dan büyük bir ihtimalle tekrar Buhara'ya döndü. Moğol tehlikesi karşısında Horasan, İndus ve Gucerât üzerinden Lahor'a ulaştı. Burada Gur Sultanı Şehâbeddin Muhammed'in memlûk*lerinden

Melik Nâsirüddin Kabâce'ye intisap etti (1220). Kısa bir müddet sonra İran edebiyatında ilk şuarâ tezkiresi olan *Lübâbü'l-elbâb**'ı yazarak Nâsirüddin Kabâce'nin veziri Aynülmülk Fahreddin Hüseyin'e ithaf etti.

Avfî Lahor'da bulunduğu sırada bir taraftan Kanbâyat'ta kadılık yaparken diğer taraftan da Ebû Ali et-Tenühî'nin (ö. 384/994) bir hikâyeler mecmuası mahiyetindeki *el-Ferec ba' de ş-şidde* adlı eserini Farsça'ya çevirdi. 1228'de Delhi Sultanı Şemseddin İltutmış'ın Nâsirüddin Kabâce'yi yenmesi üzerine onun hizmetine girdi. Delhi'de daha önce Nâsirüddin Kabâce'nin emriyle yazmaya başladığı, Moğollar'dan önce İran'da hüküm süren hânedanlara ait 2000'i aşkın tarihî ve edebî hikâyeyi ihtiva eden *Cevâmi'u'l-hikâyât** ve *levâmî'u'r-rivâyât* adlı eserini tamamlayıp İltutmış'ın veziri Nizâmülmülk Muhammed b. Ebû Sa'd el-Cüneydî'ye sundu (1228). Avfî'nin ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 1232 yılına kadar yaşadığı tahmin edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Avfî, *Lübâb* (nşr. Saïd Nefisî), Tahran 1333 hş., Mukaddime, s. 1-32; Rypka, *HIL*, s. 222; *Chlr.*, V, 616-617; M. Ullmann, *Die Natur-und Geheimmwissenschaften im Islam*, Leiden 1972, s. 31-32; N. Bland, "On the Earliest Persian Biography of Poets, by Muhammed Aúfi and on Some Other Works of the Class Called Tazkirat ul Shuarâ", *JRAS* (1848), s. 111-176; Nezîr Ahmed, "Nüşâ-i Haţfî-yi Mühimmî ez-Tezkire-i Lübâbü'l-elbâb-ı 'Avfî", *Indo-Iranica*, XV, Kalküta 1962, s. 1-10; a.mlf., "Ta'fi-kâti ber Lübâbü'l-elbâb", *Ferheng-i İrân Zemn*, XIX, Tahran 1352 hş., s. 89-105; Fuad Köprülü, "Avfî", *İA*, II, 21-23; M. Nizamuddin, "Awfî", *El²* (İng.), I, 764; Saïd Nefisî, "el-'Avfî", *İDMİ*, XIV/2, s. 342-345; J. Matini, "Avfî", *EI*, III, 117-118.

TAHSİN YAZICI

AVFİYYE

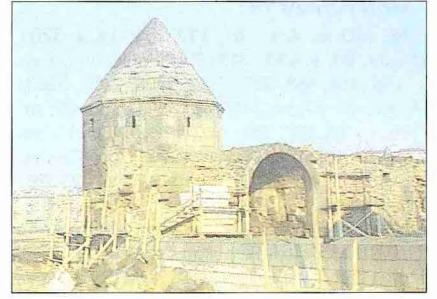
(العوفية)

Hâricî fırkalarından
Beyhesiyye'nin bir kolu
(bk. BEYHEŞİYYE).

AVGUNU MEDRESESİ

Kayseri'de
bir Anadolu Selçuklu medresesi.

Gevher Nesibe Şifahânesi (Çifte Medrese) yakınındadır ve ona olan benzerliğinden dolayı XIII. yüzyılın başlarına tarihlenir. Yakın zamana kadar oldukça

Avgunu Medresesi - Kayseri

harap ve evler arasına sıkışmış durumda bulunan bina, son yıllarda onarılmış ve çevresi açılarak ortaya çıkarılmıştır.

Kesme taştan inşa edilmiş olan medrese, iki büyük eyvanlı ve revaklı avlusunun üzeri açık bir binadır. Giriş eyvanının hemen bitişiğinde tonozlu ve dar yan eyvanlarla dört eyvanlı şemayı devam ettiren özellikler göstermekte ise de bu yan eyvanlardan doğudakinin oda olması muhtemeldir. Diğer Kayseri Selçuklu medreselerinde görüldüğü gibi eyvan önlerinde de geniş kemerli revak parçaları bulunmakta, kuzeybatı köşesinde ise sekizgen gövdeli, piramit külâhlı kümbeti yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

A. Gabriel, *Monuments Turcs d'Anatolie*, Paris 1931, I, 59-60; Aptullah Kuran, *Anadolu Medreseleri*, Ankara 1969, s. 67-69.

ARA ALTUN

AVICENNA

İbn Sînâ adının
Batı dillerinde kullanılan şekli
(bk. İBN SİNÂ).

AVİZE

(آویزه)

Farsça "asılan şey" anlamına gelen *âvîze*, *asma kandillik**lerin zenginleştirilmiş şekline verilen isimdir. Başlangıçta Doğu ve Batı medeniyetlerinde farklı özelliklere sahip olarak gelişmişken zamanla ortak bir şekil ve yapı özelliği kazanmıştır. Avize, aydınlatma maksadıyla daha çok mum kullanılan dönemlerde, günümüzdeki genel özellikleriyle Batı dünyasında gelişmiştir. Aynı çağlarda İslâm ülkelerinde ise daha çok asma

Avfî'nin *Cevâmi'u'l-hikâyât* ve *levâmî'u'r-rivâyât* adlı eserinin II. cildinin ilk sayfası (TSMK, Hazine, nr. 1373, vr. 193B)

